אִם הָיָה הַטָּעוּת בָּאֶמְצָעִיּוֹת, * וְאִם הָיָה בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת, (יא) מַתְחִיל בָּרֹאשׁ, וְאִם בְּשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת מַתְחִיל רְצֵה: **ג** [ג]כָּל מָקוֹם שֶׁהַיָּחִיד חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, שְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל אִם טָעָה כְּמוֹתוֹ כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם, * חוּץ מִשַּׁחֲרִית שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, (יב) [ד]שֶׁאִם שָׁכַח שְׁלִיחַ צִבּוּר (יג) וְלֹא הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבֹא עַד שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי טֹרַח (ד) [ד] הַצִּבּוּר, שֶׁהֲרֵי תְּפִלַּת הַמּוּסָפִין לְפָנָיו שֶׁהוּא מַזְכִּיר בָּהּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲבָל [ה]אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לִרְצֵה וְאֵין בָּזֶה טֹרַח צִבּוּר. הַגָּה: יֵשׁ אוֹמְרִים (יד) דְּאִם טָעָה בְּשַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב (טו) דִּינוֹ כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, * וְהָכִי נָהֲגוּ (טור וסמ"ק (מגיה יא)): **ד** [ו]אִם טָעָה שְׁלִיחַ צִבּוּר כְּשֶׁהִתְפַּלֵּל בְּלַחַשׁ, לְעוֹלָם אֵינוֹ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל שֵׁנִית, מִפְּנֵי טֹרַח הַצִּבּוּר, אֶלָּא (טז) סוֹמֵךְ עַל הַתְּפִלָּה שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם, וְהוּא שֶׁלֹּא טָעָה (יז) בְּשָׁלֹשׁ (ה) [ה] רִאשׁוֹנוֹת, שֶׁאִם טָעָה בָּהֶם לְעוֹלָם חוֹזֵר כְּמוֹ שֶׁהַיָּחִיד חוֹזֵר:

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ג שָׁם דַּף ל' (ע"ב). **ד** בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (הלכות ברכות סוף פ"ד) וְרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק י' מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"ב) וְטוּר. **ה** רַשְׁ"י בִּתְשׁוּבָה (סי' רעא) וְרַבֵּנוּ שִׂמְחָה. **ו** טוּר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק י' מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"ב).

קכז דִּין מוֹדִים דְּרַבָּנָן. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א [א]כְּשֶׁיַּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמוֹדִים, שׁוֹחִין עִמּוֹ (א) הַצִּבּוּר, (א) וְלֹא יִשְׁחוּ (ב) יוֹתֵר

א טוּר בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי פֶּרֶק קַמָּא דִּבְרָכוֹת (ה"ה).

בָּאֵר הֵיטֵב

ג (ד) **הַצִּבּוּר.** כָּתַב מְנַחֵם עֲזַרְיָה סִימָן כ"ה, אִי לָאו דְּמִסְתַּפֵּינָא הֲוָה אָמִינָא יָחִיד שֶׁלֹּא הִזְכִּיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּשַׁחֲרִית וְהִתְפַּלֵּל מוּסָף אֵין צָרִיךְ שׁוּב לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, דְּלֹא גָּרַע דִּיעֲבַד לְיָחִיד מִלְּכַתְּחִלָּה לְרַבִּים, עַד כָּאן. וְלִי נִרְאֶה דְּנָכוֹן לְמַעֲשֶׂה שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל, דְּלֹא יְהֵא אֶלָּא סָפֵק. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן (קכ"ב) [תכ"ב] (הגה"ט): **ד** (ה) **רִאשׁוֹנוֹת.** כָּתַב לְבוּשׁ דַּוְקָא כְּשֶׁנִּזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, אֲבָל אַחַר שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר, וּבְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות פ"ד אות עה) חוֹלֵק עָלָיו. וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) הִסְכִּים כַּלְּבוּשׁ, עַיֵּן שָׁם. כֹּהֵן שֶׁמִּתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וְנִשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ מֵת בְּבֵית הַנּוֹגֵעַ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אֵין לוֹמַר לוֹ עַד שֶׁיְּסַיֵּם תְּפִלָּתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁטֻּמְאָה זוֹ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. עַיֵּן מָה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע"ג סָעִיף קָטָן א' וּבִמְקוֹמוֹת שֶׁרָמַזְתִּי שָׁם:
א (א) **הַצִּבּוּר.** כָּתַב בְּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט סק"א) דְּאַף אִם הִתְפַּלְּלוּ הַצִּבּוּר וּשְׁלִיחַ צִבּוּר בְּיַחַד וְגָמַר הַיָּחִיד תְּפִלָּתוֹ קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמוֹדִים, כְּשֶׁיַּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמוֹדִים צָרִיךְ לִשְׁחוֹת עִמּוֹ וְיֹאמַר מוֹדִים דְּרַבָּנָן, שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָאוֹמְרִים דְּאֵין אוֹמְרִים

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ד] **הַצִּבּוּר.** עַיֵּן בָּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן לְעֵיל (סי' קח) בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סָעִיף קָטָן י"ב מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי חָדָשׁ וְשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (שם סק"ב): **ד** [ה] **רִאשׁוֹנוֹת.** עַיֵּן בָּאֵר הֵיטֵב, וּמַה שֶּׁכָּתַב כֹּהֵן שֶׁמִּתְפַּלֵּל כו' הוּא מִדִּבְרֵי הָאֵלִיָּהוּ זוּטָא (סק"ד), וְשָׁם כָּתַב בִּשְׁלִיחַ צִבּוּר כֹּהֵן שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּקוֹל רָם כו', וּפָסַק אֲדוֹנִי אָבִי הָרַב נְטָרֵיהּ רַחֲמָנָא וּפָרְקֵיהּ שֶׁלֹּא לוֹמַר לוֹ כו', וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (דברים שצריך להזהר בתפלת י"ח סי' טז) שֶׁכָּתַב שֶׁהַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן שי"א (ס"ק יד) וְשמ"ג (סק"ב) הִשִּׂיג עַל הַשַּׁ"ךְ (יו"ד סי' שעב סק"ב) דִּסְבִירָא לֵיהּ דִּכְהַאי גַּוְנָא הָוֵי טֻמְאָה דְּרַבָּנָן, (וּבִדְבָרַי) [וּבִדְבַר] שְׁמוּאֵל סִימָן רמ"ח מְיַשֵּׁב דִּגַם הַשַּׁ"ךְ וֹדֶה בָּזֶה, וְלֹא אַיְירֵי אֶלָּא בְּסוֹף טֻמְאָה לָצֵאת, וְכֵן כָּתַב בְּשֵׁבֶט יְהוּדָה (שם סק"א) לְמַהֲרִ"י עַיָּאשׁ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן (שלמי צבור) לְעִנְיַן נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם (סי' א) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם לֶקֶט הַקֶּמַח וְשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹרֶה דֵּעָה (סי' שעא הגה"ט סק"ה) בְּמַה שֶּׁכָּתַב הָרֹא"שׁ בִּבְרָכוֹת (פ"ג סי' יב) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (כלאים

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לִפְנֵי הַשֵּׁנִי לוֹמַר בְּסוֹף סְלִיחוֹת 'מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ' אֵין לְהַקְפִּיד בְּמַה שֶּׁקִּצֵּר בָּאֶמְצָעִיּוֹת: **(יא) מַתְחִיל בָּרֹאשׁ וְכוּ'.** דְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת וְשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת חֲשׁוּבוֹת כַּחֲדָא בְּרָכָה, וְאֵין לְחַלֵּק חֲדָא בְּרָכָה לִשְׁנֵי אֲנָשִׁים, וּמִשּׁוּם הָכִי אֵין חִלּוּק בֵּין שֶׁטָּעָה וְדִלֵּג בְּרָכָה אַחַת מֵהַשָּׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, אוֹ שֶׁטָּעָה וְנִשְׁתַּתֵּק בָּהֶם בְּאֶמְצַע בְּרָכָה, אוֹ בֵּין בְּרָכָה לִבְרָכָה, בְּכָל גַּוְנֵי בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת חוֹזֵר לָרֹאשׁ וּבָאַחֲרוֹנוֹת חוֹזֵר לִרְצֵה, כֵּן כָּתַב בְּנִשְׁמַת אָדָם (ח"א) כְּלָל (כ"ה) [כ"ט (סק"א)], וְכֵן כָּתַב הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו, שֶׁהוֹרָה לְחַזָּן שֶׁנֶּחֱלַשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית בַּפִּיּוּט שֶׁל סֵדֶר קְדֻשָּׁה וְהֻצְרַךְ אַחֵר לֵירֵד לִפְנֵי הַתֵּבָה, שֶׁיַּחֲזֹר מֵרֹאשׁ הַתְּפִלָּה וּבְלֹא אֲמִירַת הַפִּיּוּט, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ואם). שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהוּא כֹּהֵן וּבְאֶמְצַע הַתְּפִלָּה נוֹדַע שֶׁמֵּת אֶחָד בַּבָּתִּים הַסְּמוּכִים, (יד) אִם אֶפְשָׁר לִסְתֹּם הַפְּתָחִים וְהַחַלּוֹנוֹת שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת אוֹ שֶׁל בַּיִת שֶׁהַמֵּת שָׁם, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עוֹד טֻמְאָה דְּרַבָּנָן, אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר עַד שֶׁיִּגְמֹר תְּפִלָּתוֹ, [וּמִיהוּ (טו) וַדַּאי אִם סִיֵּם תְּפִלָּתוֹ בְּלַחַשׁ וְלֹא הִתְחִיל עֲדַיִן בְּקוֹל רָם, יֹאמְרוּ לוֹ וְיֵצֵא, וְיַחֲזֹר אַחֵר בְּקוֹל רָם], אֲבָל אִם אִי אֶפְשָׁר לִיזָּהֵר בָּזֶה, (טז) צָרִיךְ לָצֵאת, וַאֲפִלּוּ בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה, וְהַשֵּׁנִי הָעוֹמֵד תַּחְתָּיו יַתְחִיל (יז) מִתְּחִלַּת בְּרָכָה אִם הוּא בָּאֶמְצָעִיּוֹת: **ג** **(יב) שֶׁאִם שָׁכַח שְׁלִיחַ צִבּוּר.** וּלְעִנְיַן יָחִיד אִם שָׁכַח, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קכ"ד סָעִיף י': **(יג) וְלֹא הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבוֹא.** וְאִם שָׁכַח מַשִּׁיב הָרוּחַ וְטַל וּמָטָר וּכְהַאי גַּוְנָא, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, דְּדַוְקָא בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא מִפְּנֵי שֶׁזִּכָּרוֹן אֶחָד עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן [פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"א)]: **(יד) דְּאִם טָעָה וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁשָּׁכַח וְהִתְפַּלֵּל שֶׁל חֹל וְלֹא הִזְכִּיר מֵעִנְיָנוֹ שֶׁל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, אֲבָל אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לְיִשְׂמַח מֹשֶׁה אוֹ בְּיוֹם טוֹב לְאַתָּה בְחַרְתָּנוּ, כֵּן כָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים (שם), וּמִדִּבְרֵי הָרַב בְּהַגָּ"ה לְקַמָּן בְּסִימָן רס"ח סָעִיף ה' קְצָת לֹא מַשְׁמַע כֵּן: **(טו) דִּינוֹ כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ.** הַלְּבוּשׁ הֵבִיא דֵּעוֹת בָּזֶה וְלֹא הִכְרִיעַ, אֲבָל הָאַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ כְּהָרַב: **ד** **(טז) סוֹמֵךְ וְכוּ'.** וְאִם בְּלַחַשׁ בְּמַעֲרִיב, חוֹזֵר, שֶׁאֵין לוֹ עַל מַה לִּסְמֹךְ. וּמִיהוּ בְּשַׁבָּת יִסְמֹךְ עַל בְּרָכָה מֵעֵין שֶׁבַע, דְּלֹא גָּרַע מִיָּחִיד שֶׁסּוֹמֵךְ עָלָיו כִּבְסִימָן רס"ח (סי"ג) [פְּרִי מְגָדִים (שם)]: **(יז) בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת.** וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ דְּלֵית בָּזֶה טֹרַח צִבּוּר כָּל כָּךְ, אֲבָל אַחַר שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר, כֵּן כָּתַב הַלְּבוּשׁ וְכֵן הִסְכִּימוּ עִמּוֹ הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים. וּבְטוּר פָּלִיג וּמֵקֵל אֲפִלּוּ בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת בְּכָל גַּוְנֵי, [ב]וְהַסּוֹמֵךְ עָלָיו לֹא הִפְסִיד [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל כט ס"ד) בְּשֵׁם אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א שֶׁהֲלָכָה כַּטּוּר]:
א **(א) וְלֹא יִשְׁחוּ.** הַיְינוּ הַצִּבּוּר. וּלְעִנְיַן שְׁלִיחַ צִבּוּר גּוּפָא, בְּוַדַּאי לֹא עָדִיף מִשְּׁאָר מִתְפַּלֵּל דְּפָסַק הַמְחַבֵּר לְעֵיל בְּסִימָן קי"ג סָעִיף ה' דְּלֹא יִשְׁחֶה הַרְבֵּה, עַיֵּן שָׁם: **(ב) יוֹתֵר מִדַּי.** פֵּרוּשׁ, שֶׁיִּשְׁחֶה כְּדִין שְׁאָר שְׁחִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן קי"ג סָעִיף ה', וְהַבַּ"ח (ס"א) מְפָרֵשׁ דִּבְמוֹדִים שֶׁאוֹמֵר

בֵּאוּר הֲלָכָה

ב * **וְאִם הָיָה בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק יא) **בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק בָּהֶם בְּאֶמְצַע בְּרָכָה,** וּלְאַפּוּקֵי מִבַּעַל פִּתְחֵי תְּשׁוּבָה עַל אֹרַח חַיִּים שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בֵּית יְהוּדָא (ח"ב סי' נח) לְעִנְיַן שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁנִּתְעַלֵּף בְּאַתָּה גִּבּוֹר דְּדַי שֶׁיַּחֲזֹר הַשֵּׁנִי לַמָּקוֹם שֶׁפָּסַק הָרִאשׁוֹן וְלֹא לָרֹאשׁ, כִּי מֵחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר וְגַם מֵהַנִּשְׁמַת אָדָם (ח"א כלל כט סק"א) מוּכָח לְהֶדְיָא שֶׁאֵינָם סוֹבְרִים כֵּן, וְגַם בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ד) רָמַז עַל הַהִיא תְּשׁוּבָה שֶׁיֵּשׁ לְגַמְגֵּם עָלֶיהָ וְלֹא הֶעְתִּיקָהּ בְּסִפְרוֹ, עַיֵּן שָׁם. **וְדַע עוֹד, דְּמוּכָח מִדִּבְרֵי הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר וְהַנִּשְׁמַת אָדָם דְּדִבְרֵיהֶם אַיְירֵי דַּוְקָא אִם זֶה הָעוֹמֵד תַּחְתָּיו לֹא כִּוֵּן מִתְּחִלָּה לִתְפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר,** [א]**אֲבָל אִם כִּוֵּן לִתְפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְלֹא שָׂח בֵּינְתַיִם אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר בְּטָעָה בַּפִּיּוּט שֶׁל סֵדֶר קְדֻשָּׁה כִּי אִם לַמָּקוֹם שֶׁפָּסַק הָרִאשׁוֹן, וְכֵן הַדִּין בְּשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת אִם טָעָה אוֹ נִשְׁתַּתֵּק בִּבְרָכָה שְׁלִישִׁית, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר כִּי אִם לְאוֹתָהּ בְּרָכָה, אִם הָעוֹמֵד תַּחְתָּיו כִּוֵּן לִתְפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא כִּוֵּן רַק מִתְּחִלַּת רְצֵה מִצַּד שֵׁם דְּדַי. אַךְ זֶה לֹא מָצָאתִי בֵּרוּר מִדִּבְרֵיהֶם, אִם טָעָה בְּאֶמְצַע בְּרָכָה אַחַת מֵהַשָּׁלֹשׁ אוֹ נִשְׁתַּתֵּק וְזֶה הָעוֹמֵד תַּחְתָּיו כִּוֵּן לִתְפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִתְּחִלָּתוֹ, אִם צָרִיךְ לַחֲזֹר לִתְחִלַּת בְּרָכָה זוֹ אוֹ דַּי לַמָּקוֹם שֶׁפָּסַק בִּלְבַד,** כֵּיוָן דְּהַשָּׁלֹשׁ בְּרָכוֹת חֲשׁוּבוֹת כַּחֲדָא וַאֲפִלּוּ הָכִי מְקִילִינַן מִשּׁוּם דְּהִתְכַּוֵּן מִתְּחִלָּה, אִם כֵּן חֲדָא הִיא אֶצְלוֹ, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין דְּסַגֵּי מֵחֲמַת זֶה אֲפִלּוּ אִם יַתְחִיל בְּאֶמְצַע בְּרָכָה, וְאוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק. **וּמִדִּבְרֵי בֵּית יוֹסֵף** דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְדַע שֶׁבְּפֶרֶק ט"ו וְכוּ' וּמִשָּׁם נִלְמַד וְכוּ' **מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בְּכִי הַאי גַּוְנָא צָרִיךְ לַחֲזֹר לִתְחִלַּת בְּרָכָה, וְלֹא הִשִּׂיגוּ עָלָיו הַנִּשְׁמַת אָדָם וְהַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בָּזֶה** עַיֵּן בְּדִבְרֵיהֶם, **מַשְׁמַע לִכְאוֹרָה דַּאֲפִלּוּ לְדִבְרֵיהֶם נַמִּי הָכִי הוּא, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וּשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהוּא כֹּהֵן וְנוֹדַע שֶׁמֵּת אֶחָד בַּבָּתִּים הַסְּמוּכִים בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה, עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (שם), **וּבְדִיעֲבַד אִם הִגִּידוּ לוֹ אֲפִלּוּ הוּא רַק טֻמְאָה דְּרַבָּנָן, פָּסַק בִּפְרִי מְגָדִים** (מש"ז סק"א) **דְּצָרִיךְ לִפְסֹק בְּאֶמְצַע, וּמִדִּבְרֵי הַשַּׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה** (סק"ה) **מַשְׁמַע דְּאֵין צָרִיךְ לִפְסֹק בָּזֶה שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה, עַיֵּן שָׁם:**
ג * **חוּץ מִשַּׁחֲרִית שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְהוּא הַדִּין חֹל הַמּוֹעֵד** [פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ד)]:
* **וְהָכִי נָהֲגוּ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק יד) **בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגָדִים דְּדִין זֶה אַיְירֵי בְּמִי שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ. וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת דִּין זֶה אֵינוֹ מָצוּי כְּלָל שֶׁלֹּא יַזְכִּירוּהוּ הַשּׁוֹמְעִים עַד שֶׁיַּשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ,** וַאֲפִלּוּ אִם נֹאמַר דְּלֹא כַּפְּרִי מְגָדִים, גַּם כֵּן אֵינוֹ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יד) חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל כט ס"ז): **(טו)** פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"א): **(טז)** חַיֵּי אָדָם (שם) וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג) וּבָאֵר הֵיטֵב (סק"ה): **(יז)** פְּרִי מְגָדִים (שם):

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ב) לא חילק בין כיון ללא כיון וכתב כשו"ע שמתחיל בראש הברכות. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ד) כתב: והוא שלא טעה בג' ראשונות, שאם טעה בהן לעולם חוזר כמו שחוזר היחיד, ויש מקילין אף בג' ראשונות, ויש לסמוך על דבריהם כשלא נזכר עד אחר שהשלים תפלתו שא"צ לחזור לראש מפני טורח צבור, אבל אם נזכר קודם שהשלים אין בחזרתו טורח כל כך.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן קכז

(ג) מְדַי, (ג) [ב]וְאוֹמְרִים מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שֶׁאַתָּה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר כוּ', וְחוֹתֵם בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת (ד) [ג]בְּלֹא הַזְכָּרַת הַשֵּׁם. * וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר [ד]שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁחוֹת גַּם בַּסּוֹף, וְטוֹב לָחוּשׁ לִדְבָרָיו. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאוֹמֵר * הַכֹּל (ה) בְּשִׁחִיָּה (ג) אַחַת, וְכֵן הַמִּנְהָג (פסקי מהרא"י (מהומת הדפוס מ"ב סי' ק)): **ב** (ו) [ה]**אִם אֵין שָׁם כֹּהֲנִים,** (ז) * **אוֹמֵר שְׁלִיחַ צִבּוּר אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ** (ז) (ח) **בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת וְכוּ', עַד וַאֲנִי** (ה) (ט) **אֲבָרֵכֵם,** (י) [ו]**וְאֵין הַצִּבּוּר עוֹנִין אַחֲרָיו אָמֵן אֶלָּא** (יא) **כֵּן יְהִי** (ו) **רָצוֹן.** הַגָּה: וְאֵין אוֹמְרִים אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְכוּ' רַק (יב) בִּזְמַן שֶׁרַּאוּי לְבָרְכַת כֹּהֲנִים וְלִשָּׂא כַּפַּיִם. וְנָהֲגוּ לוֹמַר בְּשַׁחֲרִית (ז) שִׂים שָׁלוֹם, וְכֵן כָּל זְמַן שֶׁאוֹמֵר אֱלֹהֵינוּ כוּ', (יג) * אֲבָל בְּלָאו הָכִי מַתְחִילִין שָׁלוֹם רָב. וְיֵשׁ מַתְחִילִין שִׂים שָׁלוֹם בְּמִנְחָה שֶׁל שַׁבָּת, הוֹאִיל וּכְתִיב בֵּיהּ בְּאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ שֶׁהִיא הַתּוֹרָה שֶׁקּוֹרִין בְּמִנְחָה בְּשַׁבָּת (הגהות מימוני (דפוס קושטא) פרק (ח') [ט"ו] מהלכות תפלה (ה"י)):

ב סוֹטָה (פ.) הֵבִיאוּ הָרי"ף וְהָרא"ש בְּפֶרֶק ה' דְּבָרְכוֹת (רי"ף כה. רא"ש סי' כב). **ג** רַמְב"ם בְּפֶרֶק ט' מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"ד) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (לב. ד"ה ובירושלמי). **ד** רַשְׁב"א (לד: ד"ה רבא). **ה** רַמְב"ם בְּסוֹף הִלְכוֹת תְּפִלָּה (פט"ו ה"י). **ו** רַבֵּנוּ דָּוִד אַבּוּדְרָהֶם (שמונה עשרה ד"ה ונשאל הרי"ף).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

פ"ט ה"א) אֵין מְרַקְּדִים בְּמֶת בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ כוּ', וְנִרְאֶה דְּבֵית הַכְּנֶסֶת דִּין בֵּית הַמִּדְרָשׁ יֵשׁ לוֹ לְעִנְיָן זֶה, עַיֵּן שָׁם וּכְשֶׁלְמֵי צִבּוּר שָׁם בְּאֹרֶךְ:

בַּאֵר הֵיטֵב

מוֹדִים דְּרַבָּנָן אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר הַתְּפִלָּה, עַיֵּן שָׁם. וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"א) כָּתַב עָלָיו וְאֵין דְּבָרָיו מְכָרָחִים, עַיֵּן שָׁם: **(ג) מְדַאי.** פֵּרוּשׁ שֶׁיִּשְׁחוּ כְּדֵין שְׁאָר שְׁחִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן קי"ג (ס"ה). וְהַב"ח (ס"א) מְפָרֵשׁ דִּבְמוֹדִים שֶׁאוֹמֵר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר

לֹא יִשְׁחֶה רַק יְנַעֲנֵעַ רֹאשׁוֹ מְעַט, וְהָעוֹלָם לֹא נָהֲגוּ כֵּן. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ב) כָּתַב דְּיֵשׁ לְהַקְפִּיד מִשּׁוּם 'ה' זוֹקֵף כְּפוּפִים' אֶלָּא בְּסוֹף בְּרָכָה. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). וְהַב"ח (ס"ב) כָּתַב בְּשֵׁם רַשַׁ"ל שֶׁיִּזְקוֹף מְעַט כְּשֶׁאוֹמֵר הַשֵּׁם עַד סוֹפוֹ, וְאִי יִכְרַע. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִין כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רְמ"א: **ב (ז) בְּבָרְכָה.** בְּפִתְחָהּ. 'כֹּהֲנִים עַם', אֵין מִלַּת 'כֹּהֲנִים' דָּבוּק לְמִלַּת 'עַם', דְּקַיְמָא לַן דִּכֹּהֲנִים נוֹקְרָאִים 'עַם קְדוֹשֶׁיךָ'. כְּשֶׁאוֹמֵר 'בָּרְכָךְ ה'' יִרְאֶה לְצַד הֵהֵיכָל, 'יְשָׁמְרֶךָ' יִרְאֶה לְצַד יָמִין שֶׁלּוֹ, 'יָאֵר ה'' כְּלַפֵּי הֵהֵיכָל, 'פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ' יִרְאֶה לְצַד שְׂמֹאל שֶׁלּוֹ לְיַחֲדוֹ בִּימִין. זֹהַר פָּרָשַׁת נָשֹׂא (חדש פב:): **(ה) 'אֲבָרֵכֵם'.** וּמִנְהָגֵנוּ כְּהַיּוֹם שֶׁלֹּא לוֹמַר רַק עַד 'שָׁלוֹם'. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד), וְכֵן מַשְׁמַע מִבַּאוּר הַגְּרָ"א: **(י) וְאֵין הַצִּבּוּר וְכוּ'.** דְּאָמַן לֹא שַׁיָּךְ כִּי אִם כְּשֶׁעוֹנֶה אַחַר הַמְבָרֵךְ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר אֶלָּא דֶּרֶךְ בַּקָּשָׁה שֶׁיְּבָרְכֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּבְּרָכָה שֶׁהַכֹּהֲנִים מְבָרְכִים: **(יא) כֵּן יְהִי רָצוֹן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (ד) אַחַר סוֹף בְּרָכָה שְׁלִישִׁית, דְּהַכֹּל עִנְיָן אֶחָד הוּא שֶׁמְּסַדֵּר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בִּתְפִלָּתוֹ מַה שֶּׁהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים. וְיֵשׁ עוֹנִים כֵּן יְהִי רָצוֹן אַחַר כָּל בְּרָכָה: **(יב) בִּזְמַן שֶׁרַּאוּי.** לוֹמַר בְּשַׁחֲרִית וּבְמוּסָף, וְלֹא בְּמִנְחָה, וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאוֹמְרִים בְּרִכַּת כֹּהֲנִים. (ה) וְיָחִיד הַמִּתְעַנֶּה אוֹמֵר שָׁלוֹם רָב [לְבוּש וְאַלְיָה רַבָּה (סק"ו)]: **(יג) אֲבָל בְּלָאו הָכִי וְכוּ'.** וְאִם אָמַר שִׂים שָׁלוֹם אוֹ בְּשַׁחֲרִית שָׁלוֹם רָב יוֹצֵא. וּכְסִדּוּר הָאֲרִ"י ז"ל לְעוֹלָם שִׂים שָׁלוֹם, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד"ה אבל):

בְּאוּר הַלָּכָה

מְצוּי שֶׁיִּתְפַּלֵּל כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֲמְצָעִיוֹת וְלֹא יְזַכִּירוּהוּ, [דְּאִם הוּא עוֹמֵד עֲדַיִן בְּתוֹךְ הַבְּרָכָה בְּוַדַּאי לְכוּלֵּי עָלְמָא צָרִיךְ לַחֲזוֹר לִבְרִכַת שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רס"ח (ס"ג)]. **וְאוּלַי דִּכְוָנַת הָרַמ"א בְּמַה שֶּׁכָּתַב 'וְהָכִי נָהוּג' לְעִנְיָן אִם חָל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב בְּיִחַד וְשָׁכַח הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לְהַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת, דְּמַהֲנֵי בְּמַה שֶּׁיַּזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת בְּמוֹסָף גַּם לְשֶׁל שַׁחֲרִית:**

א * **וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁחוֹת וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סְעִיף קָטָן ה' מַה שֶּׁכָּתְבְנוּ בְּשֵׁם הָרַשַׁ"ל, וְעַיֵּן בְּחֵיי אָדָם (ח"א כלל ל סי' י) דְּמַשְׁמַע [ב]שֶׁהוּא תּוֹסֶפֶת לְעִקַּר הַדִּין כְּרַשַׁ"ל:**

* **הַכֹּל בְּשִׁחִיָּה. וּבְבֵאוּר הַגְּרָ"א כָּתַב [ג]שֶׁאֵין צָרִיךְ לִשְׁחוֹת רַק עַד שֶׁאַתָּה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ, וְאַחַר כָּךְ יִזְקוֹף, עַיֵּן שָׁם:**

ב * **אוֹמֵר שְׁלִיחַ צִבּוּר וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סְעִיף קָטָן ז' לְעִנְיַן דִּיעֲבַד דְּאֵין מַחֲזִירִין, דְּבָלְאוֹ הָכִי דִּעַת אֲנָשֵׁי מַעֲרָב דְּאַפְּלוּ לְכַתְּחִלָּה אֵין לוֹמַר. עַיֵּן בְּתוֹסָפוֹת [בְּרָכוֹת ל"ד עַמּוּד א' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל לֹא] כָּתְבוּ דִּבְזְמַן הַגְּמָרָא לֹא הָיָה הַמִּנְהָג לוֹמַר. וְלִכְאוֹרָה אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' יַחֲזוֹר וְיֹאמַר, דְּלֹא גְּרִיעָא דָּבָר זֶה מִזְּכִירַנוּ וּמִי כְּמוֹךָ דְּגַם כֵּן אֵין לוֹ מָקוֹר מִן הַגְּמָרָא וַאֲפִלּוּ הָכִי קַיְמָא לַן דְּאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁפִּיֵּם בָּרוּךְ אַתָּה ה' יַחֲזוֹר. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קי"ד בְּמַה שֶּׁפָּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם סְעִיף קָטָן ד' דְּבְדִיעֲבַד אֵין לַחֲזוֹר אֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁפִּיֵּם הַבְּרָכָה, וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

* **אֲבָל בְּלָאו הָכִי וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יג). וְאִם נִזְכַּר בְּבֹקֶר כְּשֶׁהִתְחִיל שָׁלוֹם רָב קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', אֶפְשָׁר דְּיַחֲזֹר וְיֹאמַר שִׂים שָׁלוֹם וּמִסְתָּפֵינַן שֶׁמָּא קֹדֶם לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אֲבָל לְהַקְפִּיד, אִם אֵרַע לוֹ כֵּן בָּעֶרֶב שֶׁאָמַר שִׂים שָׁלוֹם אֲפִלּוּ אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', נִרְאֶה דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר, דְּכִי מְשׁוּם שֶׁהוֹסִיף בַּבַּקָּשָׁה מִיגְרַע גְּרַע:**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): **(ג)** אַלְיָה רַבָּה (סק"א) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"א): **ב (ג)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג): **(ד)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה): **(ה)** אַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן כתב בשו"ע הרב (ס"א) שבמדינות אלו המנהג לומר הכל בשחייה אחת מתחילה ועד סוף, וביאר: אע"פ שיש בו הזכרה אין להקפיד משום ה' זוקף כפופים אלא בסוף הברכה או בתחילתה. **ב]** ראה ליקוטי דברי הרב ס"ק ה'. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"א) כתב: יש מי שאומר שצריך לשחות גם בסוף, בעל שאנו מודים לך, וטוב לחוש לדבריו. ובמדינות אלו המנהג לומר הכל בשחייה אחת מתחילה ועד סוף, אף על פי שיש בו הזכרה אין להקפיד משום ה' זוקף כפופים אלא בסוף הברכה או בתחילתה. **ד]** וכן הוא בשו"ע הרב (ס"ב) ולשונו הוא: ואין הצבור נוהגים לענות אמן אחר ברכת כהנים שאומר הש"ץ לפי שא"צ לענות אמן אלא כששומעין מפי כהן המברך, אלא נוהגין לומר כן יהי רצון במקום אמן. אמנם בסידור מובא לומר אמן.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah